

Dosar nr. 3ra-15/24
2-21114307-01-3ra-04012024

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, judecător – V. Chisilița
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, judecători – Gh. Mîra, A. Bostan, Gr. Dașchevici

D E C I Z I E

29 mai 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

în componență:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Stela Procopciuc
Diana Stănilă
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,
în cauza civilă la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Lazarenco Victor împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terți Inspectoratul de Poliție Soroca și Inspectoratul General al Poliției cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 17 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani,

c o n s t a t ă:

La 30 iulie 2021 avocatul Ludmila Ciuhrii, în interesele lui Victor Lazarenco, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării și obligarea emiterii actului administrativ favorabil.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că, la 13 aprilie 2021 s-a adresat la Oficiul Teritorial Soroca al CNAS cu cererea de recalculare a pensiei pentru vechime în muncă, ținând cont de înlesnirile: 2 luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu. Prin decizia din 23 aprilie 2021 Oficiul Teritorial Soroca al CNAS i-a respins cererea, invocând că este beneficiar de pensie pentru vechime în muncă, stabilită la 11 decembrie 2009 de către Ministerul Justiției, iar Legea nr. 1544/1993 nu prevede stabilirea/recalcularea repetată a dreptului la pensie după o eventuală angajare în serviciul militar.

Prin urmare, la 21 mai 2021 reclamantul s-a adresat cu cerere către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a solicitat verificarea deciziei Oficiului Teritorial Soroca din 23 aprilie 2021 și anularea acesteia ca neîntemeiată și contrară prevederilor legale. La 07 iulie 2021 a fost recepționat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care s-a comunicat că temei de abrogare a Deciziei CTAS Soroca și recalculare a pensiei petiționarului, nu este, or, perioada de activitate în

cadrul izolatorului de detenție provizorie al poliției nu poate fi raportată la prevederile pct.8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78/1994 și dreptul la pensie apare o singură dată.

A relatat reclamantul că, decizia contestată este nefondată, ilegală și pasibilă de a fi casată. Or, a activat în cadrul organelor de poliție o perioadă de 17 ani 10 luni și 23 zile, din care 7 ani 04 luni și 01 zi în calitate de polițist și polițist șofer al izolatorului de detenție provizorie al CPR Soroca al MAI (08.07.2003 - 27.06.2008), polițist al izolatorului de detenție provizorie al secției management operațional a IP Soroca al IGP al MAI (04.11.2013 - 16.03.2016).

A opinat că, conform art.8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78 din 21.02.1994, la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei persoanelor din trupele organelor afacerilor interne, care au efectuat serviciul în izolatoarele de urmărire penală, se acordă două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu. Respectiv, la momentul stabilirii pensiei, 08 noiembrie 2005, nu s-a ținut cont de prevederile art.8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78 din 21.02.1994, care erau în vigoare și urmau să fie aplicate în mod obligatoriu.

În refuzul la recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, CNAS a menționat că perioada de activitate în cadrul izolatorului de detenție provizorie al poliției, nu poate fi raportată la prevederile pct.8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78/1994, însă CNAS a interpretat eronat legea, sustrăgându-se astfel de la stabilirea și plata pensiei în cuantum legal.

Reclamantul a notat că Hotărârea Guvernului nr.78 din 21.02.1994, de rând cu Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544 din 23.06.1993, urma să fie respectată și executată întocmai la momentul stabilirii pensiei reclamantului. Or, executarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr.78 din 21.02.1994, era obligatorie și nu era pusă în dependență de dorința și capacitatea agenților statului de a înțelege și interpreta norma legală.

Astfel, prin acțiunile CNAS i se cauzează prejudiciul material și moral, fiind tratat diferit de colegi, cu care au muncit cot la cot și care se pensionează mai târziu, adică este discriminat.

A susținut că, deoarece suma pensiei integrale nu a fost calculată și plătită la timp reclamantului, din vina funcționarilor CNAS, urmează ca aceasta să fie încasată de la pîrîta fără limite de timp, adică din ziua stabilirii inițiale a pensiei.

A solicitat reclamantul anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Soroca nr.21/2021/22826 din 23.04.2021, privind respingerea cererii în stabilirea pensiei; anularea răspunsului CNAS nr. L-1043/21 din 10.06.2021, prin care cererea prealabilă a fost respinsă ca neîntemeiată; obligarea CNAS să reexamineze și să recalculeze pensia pentru vechime în muncă; obligarea CNAS să plătească reclamantului suma de bani - diferența de pensie recalculată, începând cu data stabilirii inițiale a pensiei.

Prin încheierea din 30 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a atras în proces în calitate de terț Inspectoratul de Poliție Soroca și Inspectoratul General al Poliției.

Prin hotărârea din 17 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani, a fost admisă acțiunea înaintată de Victor Lazarenco.

S-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Soroca nr.21/2021/22826 din 21 aprilie 2021, privind respingerea cererii recalculare a pensiei lui Victor Lazarenco și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. L-1043/21 din 10 iunie 2021, de soluționare a cererii prealabile.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual, prin care să dispună recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, stabilită lui Victor Lazarenco, începând 11 decembrie 2009, ținând cont de vechimea în muncă cu includerea în ea a avantajelor două luni vechime pentru o lună de serviciu, pentru perioada efectuării serviciului în cadrul Izolatorului de detenție provizorie al CPS Soroca, în perioada 08.07.2003-27.06.2008.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să achite lui Victor Lazarenco diferența pensiei recalculate în raport cu pensia primită pentru perioada anterioară, începând cu 11 decembrie 2009.

S-a încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul lui Victor Lazarenco cheltuielile de judecată în mărime de 2 500 de lei.

În rest acțiunea a fost respinsă.

La data de 07 decembrie 2022 Casa Națională de Asigurări Sociale a contestat cu apel hotărârea Judecătorei Chișinău sediul Râșcani din 17 noiembrie 2022, solicitând casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi decizii prin care acțiunea să fie respinsă.

Prin decizia din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 17 noiembrie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a conchis că, prin cererea din 13 aprilie 2021 Victor Lazarenco a solicitat de la CTAS Soroca, calcularea pensiei luând în considerare avantajele, conform certificatului nr. 34/48-4883 din 31 martie 2021, iar prin decizia nr. 21/2021/22826 din 21 aprilie 2021 CTAS Soroca a respins cererea de recalculare a pensiei, pe motiv că reclamantul este beneficiar de pensie pentru vechimea în muncă din 11.12.2009, iar în conformitate cu opinia autorității publice pârâte, nu se întrunesc temeiuri legale pentru a reexamina pensia și a include în stagiul total a perioadei de activitate obținute după stabilirea pensiei inițiale.

Conform materialelor cauzei, în perioada cuprinsă între 08.07.2003-27.06.2008 și perioada de activitate realizată după pensionare, 04.11.2013-16.03.2016, reclamantul/intimat a activat în calitate de polițist al izolatorului de detenție provizorie al Secției management operațional a IP Soroca al IGP al MAI, iar acest fapt denotă că aceasta perioadă urmează a fi luată în calculul vechimii în muncă cu înlesniri (avantaje) pentru stabilirea pensiei, și anume, două luni vechime de muncă pentru o lună de serviciu. Or, izolatorul de detenție provizorie, este instituție cu menirea deținerii persoanelor reținute sau arestate și care face parte din categoria instituțiilor penitenciare prevăzute la art. 6 alin. (2) al Legii nr. 1036/ 1996 și respectiv urmează a fi raportată la prevederile pct. 8 al HG nr. 78/1994.

Curtea de Apel Chișinău a mai indicat că IP Soroca al IGP MAI, prin certificatul nr.34/48-4883 din 31 martie 2021 a confirmat că vechimea în serviciu a lui Victor Lazarenco pentru stabilirea pensiei în conformitate cu art.13 lit. a) a Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544 din 23.06.1993, la data de 16.03.2016 a constituit 25 ani, 02 luni și 24 zile. Astfel, prima instanță corect a invocat că nu pot

fi reținute argumentele Casei Naționale de Asigurări Sociale, precum că subdiviziunile de pază, escortare și deținere a persoanelor reținute și arestate în izolatoarele de detenție provizorie, nu cad sub incidența art. 6 alin. (2) a Legii nr. 1036 din 17.12.1996 cu privire la sistemul penitenciar (abrogată la 16.05.2018 prin Legea nr. 300 din 21.12.2017) și pct.8 din Hotărârea Guvernului nr.78 din 21.02.1994. Or, legiuitorul a stabilit expres că pentru unele categorii de persoane este prevăzut calcularea vechimii de muncă conform formulei două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, faptul dat fiind reglementat de art. 33 alin.(2), (3) lit. a) a Legii cu privire la sistemul penitenciar nr. 1036-XIII din 17 decembrie 1996 (art.53 Legea nr.300 din 21.12.2017), pct.8 din Hotărârea Guvernului nr.78 din 21.02.1994.

A remarcat instanța de apel că, calcularea vechimii în muncă în vederea stabilirii pensiei în condițiile Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și a Hotărârii Guvernului nr.78 din 12 februarie 1994 inclusiv, luarea în calcul a anumitor perioade cu avantaje, urmează a fi efectuată după eliberare din serviciu, în cazul întrunirii condițiilor necesare, elementul principal fiind vechimea în serviciu necesară obținerii dreptului de a beneficia de pensie, la solicitarea titularului acestui drept.

De asemenea a reiterat că pentru calcularea vechimii în muncă cu înlesniri, este necesar ca persoana să întrunească două condiții, și anume, instituția în care persoana exercită serviciul să fie o subdiviziune indicată în pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 decembrie 1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și dată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, și să exercite serviciul nemijlocit în instituții penitenciare de tip închis, izolatoare de urmărire penală și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, condiții care sunt întrunite de reclamant.

A concluzionat instanța de apel că Izolatorul de detenție provizorie, în care a activat reclamantul, este o entitate destinată pentru deținerea persoanelor, și care cad sub incidența reglementărilor pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.04.1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție, considerent din care Victor Lazarenco are dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje, calculându-se 2 luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu.

La 23 noiembrie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a expediat prin poșta electronică recursul nemotivat împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău. La 26 ianuarie 2024, a înaintat recursul motivat, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi decizii de respingere a acțiunii.

La 31 ianuarie 2024, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs intimatului Lazarenco Victor și avocatului acestuia.

Prin referința din 12 februarie 2024, Inspectoratul General al Poliției a depus referință, prin care a solicitat respingerea recursului.

Prin referința din 12 februarie 2024, Inspectoratul de Poliției Soroca a depus referință, prin care de asemenea, a solicitat respingerea recursului

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a treia „Procedura contenciosului administrativ” din Codul administrativ, în special prevederile cu privire la temeiurile recursului.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea menționată, prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art. 195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art. 3 alin. (3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169-171. Legea procedurală civilă care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare *nu are putere retroactivă*.

În consecință, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, la examinarea recursului, va aplica prevederile cu privire la temeiurile declarării recursului din Codul administrativ în redacția în vigoare la data declarării acestuia.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat de către Curtea de Apel Chișinău la data de 31 octombrie 2023. Astfel, la data de 23 noiembrie 2023 recurentul a depus cerere de recurs nemotivată.

Alineatul (2) al art. 245 din Codul administrativ (în vigoare la data depunerii recursului), prevedea că motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că copia deciziei motivate a instanței de apel a fost notificată recurentului la data de 27 decembrie 2023 (f.d. 176).

La data de 26 ianuarie 2024, Casa Națională de Asigurări Sociale, a depus în termen, recursul motivat împotriva deciziei din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 187).

În motivarea recursului, Casa Națională de Asigurări Sociale a indicat că nu recunoaște perioada de activitate a intimatului în cadrul Izolatorului de detenție

provizorie al secției management operațional al IP Soroca a IGP MAI, perioada de activitate calculată cu înlesniri, două luni de vechime în muncă pentru o lună de serviciu (2:1), conform pct. 8 lit. d) din HG nr. 78/1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului National Anticorupție și sistemului penitenciar.

Recurenta a menționat că, conform art. 49 alin. (3) al Legii nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă vechimea în serviciu și solda (câștigul), eliberate de organele abilitate. Conform prevederilor pct. 8 lit. d) din HG nr.78/1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului National Anticorupție și sistemului penitenciar, persoanelor care cad sub incidența normei date se acordă următoarele înlesniri: două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu: în instituții penitenciare de tip închis, izolatoarele de urmărire penală, casele de arest și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări de subteran. Această normă de drept stipulează expres căror colaboratori se acordă două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu (2:1).

A indicat recurenta că vechimea în muncă în cadrul altor instituții decât cele menționate în prezenta normă nu poate fi calculată cu avantaje, respectiv și perioada de activitate a intimatului în cadrul Izolatorului de detenție provizorie al secției management operațional al IP Soroca IGP MAI, nu poate fi atribuită sau recunoscută ca vechime în muncă cu avantaje. A apreciat critic poziția intimatului prin care a echivalat activitatea colaboratorilor din Izolatoarele de Detenție Provizorie din subordinea Comisariatului de poliție cu Izolatoarele de Urmărire Penală din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor, dat fiind faptul că instituțiile date sunt complet diferite.

În susținerea poziției sale recurenta a relatat că conform pct. 5 din HG nr. 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, Instituții penitenciare sunt: penitenciarele de tip închis, semiînchis, deschis, penitenciarele pentru minori, penitenciarele pentru femei, izolatoarele de urmărire penală și spitalele penitenciare. Izolatorul de Urmărire Penală este o instituție penitenciară subordonată Administrației Naționale a Penitenciarelor, pe teritoriul Republicii Moldova se află următoarele instituții penitenciare cu statut de izolator de urmărire penală: Penitenciarul nr. 5 (Cahul), Penitenciarul nr. 11 (Bălți), Penitenciarul nr. 12 (Bender), Penitenciarul nr. 13 (Chișinău), Penitenciarul nr. 17 (Rezina). Izolator de Detenție Provizorie este o subdiviziune a Inspectoratului de Poliție, având atribuția de pază a persoanelor reținute și bănuite de comiterea infracțiunilor și arestate, constă în asigurarea izolării lor sigure și supravegherii permanente asupra lor pentru a exclude posibilitatea acestor persoane de a se eschiva de la urmărirea penală și judecată, de a împiedica la stabilirea adevărului referitor la dosarul penal sau a se ocupa cu activitatea criminală, precum și pentru a asigura executarea sentinței.

Consideră că urmează a se face și deosebire dintre activitatea din cadrul unei subdiviziuni Izolator de Detenție Provizorie, care conform Legii nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, avantajul solicitat nu este recunoscut și garantat. Pe când avantajul dat, două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, este expres garantat de Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare, cât și Legea nr. 1036/1996 cu privire la sistemul penitenciar, abrogată la data 16.05.2018.

În final a concluzionat recurenta că, temei de recalcularea vechimii în muncă din cadrul Serviciului escortă al Izolatorului de detenție provizorie al secției management operațional al IP Soroca a IGP MAI, ca perioada calculată cu înlesniri, două luni de vechime în muncă pentru o lună de serviciu 2:1, nu este.

Totodată a mai reținut că, nu s-a demonstrat de către partea intimată, la solicitarea cheltuielilor de judecată, aportul real al avocatului la soluționarea cauzei, timpul și munca depusă de avocat, aptitudinile speciale necesare pentru acordarea asistenței juridice, faptul în ce măsură munca avocatului, în cauza respectivă, i-a limitat capacitatea de a lucra în alte dosare, natura și durata relației dintre avocat și client.

În acord cu prevederile art. 193 alin. (3), (3¹) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.

În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.

Verificând decizia din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată consideră că acesta este admisibil și urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, pentru considerentele ce vor fi arătate în continuare.

Conform art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ (în vigoare la data declarării recursului), examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Materialele cauzei atestă că, la 30 iulie 2021 avocatul Ludmila Ciuhrii, în interesele lui Victor Lazarenco, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării și obligarea emiterii actului administrativ favorabil, și anume recalcularea pensiei pentru vechime în muncă stabilită, ținând cont de înlesnirile: 2 luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu.

Prin hotărârea din 17 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău sediul Râșcani, a fost admisă acțiunea înaintată de Victor Lazarenco. S-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Soroca nr.21/2021/22826 din 21 aprilie 2021, privind respingerea cererii recalculare a pensiei lui Victor Lazarenco și decizia Casei

Naționale de Asigurări Sociale nr. L-1043/21 din 10 iunie 2021, de soluționare a cererii prealabile. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual, prin care să dispună recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, stabilită lui Victor Lazarencu, începând 11 decembrie 2009, ținând cont de vechimea în muncă cu includerea în ea a avantajelor două luni vechime pentru o lună de serviciu, pentru perioada efectuării serviciului în cadrul Izolatorului de detenție provizorie al CPS Soroca, în perioada 08.07.2003-27.06.2008. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să achite lui Victor Lazarencu diferența pensiei recalculate în raport cu pensia primită pentru perioada anterioară, începând cu 11 decembrie 2009. S-a încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul lui Victor Lazarencu cheltuielile de judecată în mărime de 2 500 de lei. În rest acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 17 noiembrie 2022 a Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani.

Analizând motivele soluției supuse criticii în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, Completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută, or aceasta prezintă deficiențe în motivare. Instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la expunerile de bază invocate de apelantă. Argumentele formulate în fața sa nu au fost clarificate, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate.

Astfel, Completul de judecată al instanței de recurs atrage atenția asupra faptului că decizia instanței de apel creează o impresie rezonabilă de superficialitate.

Instanța de recurs consideră că instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară în ceea ce vizează obligarea CNAS de a achita lui Victor Lazarencu pensia pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia începând cu data stabilirii inițiale a pensiei.

În context, instanța de recurs menționează că prin decizia din 31 octombrie 2023 instanța de apel a conchis asupra temeiniciei pretenției de achitare lui Victor Lazarencu a pensiei pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia, ținând cont de confirmarea nr. 34/48-4883 din 31 martie 2021, eliberată de Inspectoratul de Poliție Soroca a Inspectoratului General de Poliție, cu achitarea diferenței pensiei neachitate, începând cu data stabilirii inițiale a pensiei, având în susținere prevederile art. 54 al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, prin prisma căruia pensia stabilită și neîncasată la timp din vina organului de asigurări sociale care o stabilește sau o plătește, se achită fără niciun fel de limite în timp.

Însă din concluzia menționată nu poate fi dedus niciun argument referitor la vina pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia, pentru neachitarea acesteia intimatului Victor Lazarencu pentru perioada începând cu 08 iulie 2003, or, în caz contrar, conform art. 54 al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, suma pensiei calculată și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp.

Articolul 61 alin. (1) al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, stabilește că recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

Prevederi similare se conțin și în art. 143 din Codul administrativ, potrivit căruia un act administrativ individual ilegal defavorabil poate fi retras în tot sau în parte cu efect pentru viitor sau trecut chiar și după ce a devenit incontestabil. Aprecierea legalității sau ilegalității unui act administrativ individual se face în funcție de situația la momentul emiterii lui, iar în cazul desfășurării unei proceduri prealabile – de situația la momentul adoptării deciziei cu privire la cererea prealabilă.

Dacă la emiterea unui act administrativ individual de acordare a prestațiilor sociale legislația nu a fost corect aplicată sau s-a pornit de la o stare de fapt care s-a dovedit a fi incorectă și prin aceasta, în mod greșit, nu s-au efectuat prestații sociale corespunzătoare, atunci actul administrativ, chiar și după ce a devenit incontestabil, se anulează în tot sau în parte cu efect pentru trecut sau viitor. Această normă nu se aplică dacă actul administrativ se bazează în esență pe date eronate sau incomplete, pe care persoana defavorizată le-a prezentat intenționat sau din neglijență gravă.

Dacă un act administrativ individual este retras conform alin. (3) cu efect pentru trecut, prestațiile sociale se efectuează conform prevederilor legale corespunzătoare pentru o perioadă de cel mult 3 ani până la retragere. Dacă retragerea se face la cerere, calcularea perioadei pentru care se vor acorda retroactiv prestații sociale se face din momentul depunerii cererii.

Prevederile alin.(1)–(4) din prezentul articol nu se aplică dacă sunt întrunite condițiile stabilite la art. 147 alin. (3).

Astfel, existența unei norme care exclude dreptul de a beneficia de anumite plăți, nu poate fi interpretată ca o vină pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

Totodată, instanța de apel nu a motivat în nici un fel concluzia de a recalcula și încasa pensia intimatului începând cu data pensionării inițiale a acestuia, în situația în care normele citate supra prevăd o perioadă de cel mult 3 ani sau o perioadă de 12 luni.

Dacă instanța de judecată nu a motivat în ce constă vinovăția Casei Naționale de Asigurări Sociale, responsabilă pentru neachitarea pensiei în perioada invocată de reclamant în acțiunea înaintată, și cum a stabilit termenul pentru care urmează a fi recalculată pensia, aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii. În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

În conexiunea circumstanțelor expuse cu normele legale citate supra, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată.

În conformitate cu prevederile art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Potrivit art. 239 din Codul procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Prin urmare, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel incorect a constatat și elucidat circumstanțele cauzei și probele prezentate în cest sens, limitându-se doar la aspectele constatate de către instanța de fond. Or, în conformitate cu art. 373 alin.(5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, inter alia, de a plasa un „tribunal” sub o obligație de a efectua o examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia evaluarea acestora sau a faptului dacă ele sunt relevante pentru decizia sa.

Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la

un proces echitabil al recurenței, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

În concluzie, fiind constatate încălcările menționate, Completul de judecată consideră că singura soluție legală și rezonabilă este casarea integrală a deciziei și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante și probele administrate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

Conform art. 258 alin. (3), art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează integral decizia din 31 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Lazarencu împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terți Inspectoratul de Poliție Soroca și Inspectoratul General al Poliției cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil, și se restituie cauza spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc